

Edward Taylor

KYLMÄ MURHA

Opettajien paketti

Paketin toimitus:

Hillevi Avikainen, Tredu / lehtori, matkailu-, ravitsemis- ja talousala

Hilpi Luukkonen, Sammon keskuslukio / lehtori, englanti ja ruotsi

Heino Saarinen, Tredu / lehtori, sähköala

Sari Vuokko, Nokianvirran yläkoulu / lehtori, englanti, ruotsi

Kylmä murha (Murder by Misadventure) on Edward Taylorin vuonna 1992 julkaisema trilleri. Näytelmän tapahtumat sijoittuvat vielä rakenteilla olevan kerrostalon ylimmässä kerroksessa sijaitsevaan luksushuoneistoon Englannin kanaalin rannalla. Näytelmä kertoo kahdesta käsikirjoittajasta, jotka ovat voittaneet lukemattomia palkintoja yhteistyöllään. Miesten välille syntyy erimielisyyksiä ja yhteistyö rakoilee. Kylmä murha on trilleri, joka tarjoaa katsojille piinaavaa jännitystä ja karmivia yllätyksiä jäätävään loppuhuipennukseen asti.

Tämän oppimateriaalin tavoitteena on syventää esityksen katsomiskokemusta ja herättää ajatuksia ja keskustelua ryhmän kesken teatterielämyksestä. Tehtävät soveltuvat niin yläkoulun, ammattiopiston kuin lukion opiskelijoille. Tehtäviä voi käyttää mm. äidinkielen, englannin, psykologian ja yhteiskuntaopin kursseilla. Toisen asteen koulutukseen materiaalia voi hyödyntää monipuolisesti eri ammattialojen näkökulmasta (teatteri eri ammattilaisten työyhteisönä ja elämysten tuottajana).

KÄYTTÖVINKKEJÄ: Paketti sisältää tehtäviä, joita voidaan tehdä ennen esitystä ja esityksen jälkeen. Paketissa on runsaasti materiaalia, ja tarkoitus on, että poimitte sieltä ryhmällemme sopivimmat. Voitte myös vapaasti varioida tehtäviä, valita niille teemanne kannalta sopivan käsittelyjärjestyksen tai vain käyttää niitä oman inspiraationne lähteenä. Teillä on täysi vapaus myös tehtävien toteutustavassa. Voitte suosia esimerkiksi ryhmäkeskusteluja tai hyödyntää paketin aineistoa erilaisten tekstilajien kirjoittamiseen. Hyvää teatterimatkaa!

Voitte tutustua ennen teatteriin tuloa teatterietikettiin

<http://www.tampereenteatteri.fi/fi/yleisotyo/teatterietiketti/>

Tehtäväpaketin rakenne:	sivu
I TUTUSTU TAMPEREEN TEATTERIN ESITYKSIIN	2
II KYLMÄ MURHA, TAUSTATIETOA	3
III DEKKARITIIETOUTTA JA TEHTÄVIÄ	4
IV KESKUSTELU- JA KIRJOITUSTEHTÄVIÄ ESITYKSEN JÄLKEEN	8
V TEATTERITEKNIikka, TIETOA JA TEHTÄVIÄ	9
VI NETTIVINKKEJÄ JA TEHTÄVIÄ	10

I TUTUSTU TAMPEREEN TEATTERIN ESITYKSIIN

1. Mikä näytelmä?

Mene Tampereen Teatterin nettisivuille osoitteeseen www.tampereenteatteri.fi ja etsi sieltä vastaukset seuraavaan tehtävään. Mitä Tampereen Teatterin syksyllä 2013 ohjelmistossa olevaa näytelmää tarkoitetaan?

- a) Tämä näytelmä kertoo joulusta ja itsekkästä kitupiikistä.
- b) Kaksi koomikkoa esittelee humoristisesti klassikkoelokuvia eri aikakausilta.
- c) Näytelmä jännityksen ystäville.
- d) Tarina on 1800-luvun Ranskasta ja se perustuu Victor Hugon romaaniin. Esitys sinulle, joka rakastat musiikkia.
- e) Näytelmä, jossa lavalla on sirkustaiteilija ja tanssija.
- f) Avioliittofarssi, jossa riittää huumoria. Pääosissa Jukka Leisti ja Mari Turunen.
- g) Näytelmä, jossa on mukana sekä komiikkaa että tragiikkaa. Räävitön, hauska ja koskettava draamakomedia.
- h) Rempseä ja samalla inhimillinen kuvaus vakavista asioista. Näytelmä kertoo hoitokodin värikkästä arjesta.
- i) Anton Tšehovin klassikko, jossa kiteytyy ihmiselon kurjuus ja hurjuus kaikessa koomisessa kipeydessään.
- j) Arkikomedia, jossa on yhdistetty faktaa ja fiktiota.
- k) Willy Russellin kirjoittama draamakomedia, josta on tehty suosittu elokuvakin.
- l) Musiikillinen satu, matka Rauli ”Badding” Somerjoen maailmaan.

(Oikeat vastaukset: a) Saiturin joulu, b) Klassikot lavalla, c) Kylmä murha, d) Les Misérables, e) Valtava yksiö, f) Avoin liitto – lähes levällään, g) Ottaa sydäimestä, Seela Sella, h) Kuin ensimmäistä päivää, i) Lokki, j) Radikaaleinta on arki, k) Rakkaudesta elämään, l) Jykevä rakkaus)

2. Ohjelmiston omat suosikit

Kun nyt olet tutustunut Tampereen Teatterin ohjelmistoon, mitkä kolme näytelmistä valitsisit ja menisit mieluiten katsomaan? Vertaillkaa valintoja parisi kanssa ja perustelkaa, miksi valitsisitte juuri ne kolme näytelmää. Mikä niissä kiinnostaa eniten?

3. Tampereen Teatterin näyttämöt

Missä kolmessa paikassa Tampereen Teatterin näytelmiä esitetään? (Oikea vastaus: Päänäyttämöllä, Frenckell-näyttämöllä sekä Kulttuuriravintola Kivessä)

4. Kiinnostavat näyttelijät

Etsi Tampereen Teatterin sivuilta tietoja kolmesta sinua kiinnostavasta näyttelijästä ja kirjoita heistä esittelytekstit.

II KYLMÄ MURHA, TAUSTATIE TOA

1. Etsi tietoa

Ota selvää teatterin esitteestä tai nettisivuilta, mistä näytelmä Kylmä murha kertoo, ketkä siinä näyttelevät ja kuka sen on ohjannut. (Rooleissa Jukka Leisti, Esa Latva-Äijö, Elina Rintala ja Matti Hakulinen. Ohjauksesta vastaa Mikko Viherjuuri.)

2. Näytelmän juonitiivistelmä

Trilleri *Kylmä murha (Murder by Misadventure)* kertoo kahdesta rikoskirjailijasta, jotka ovat tehneet yhteistyötä vuosien ajan. Toinen kirjailijoista on Harold (Harry) Kent (Esa Latva-Äijö), joka on rikas ja sivistynyt ja asuu upouudessa luksusasunnossaan Englannin kanaalin rannalla vaimonsa Emman (Elina Rintala) kanssa. Harryn työtoveri on alkoholisoitunut boheemi Paul Riggs (Jukka Leisti), joka asustelee yksin surkeassa asunnossaan Lontoon laitamilla.

Toinen kumppaneista haluaa nyt lopettaa yhteistyön. Tämä osoittautuu kovin vaikeaksi. Tällöin pälkähtää päähän ajatus täydellisestä murhasta, jolla päästä eroon hankalaksi osoittautuneesta työkaverista. Kaikki ei kuitenkaan mene suunnitelmien mukaan ja näytelmän edetessä katsoja saa yllättyä monta kertaa, sillä niin nerokkaita juonenkäänteitä tämä trilleri pitää sisällään. Katsoja pysyy otteessa ja arvailemassa loppuratkaisua aivan näytelmän loppusekunneille saakka.

3. Käsikirjoittaja Edward Taylor

Brittiläinen käsikirjoittaja ja radiotuottaja Edward Taylor (s. 1931) tunnetaan parhaiten radiokuunnelmastaan *Knalli ja sateenvarjo (The Men from the Ministry)*. Tätä alun perin BBC:n esittämää kuunnelmaa on Suomessa lähetetty YLE Radio 1:llä.

Alun perin Taylor halusi näyttelijäksi. Cambridgen yliopistoon päästyään häntä kiinnosti kuitenkin myös kirjoittaminen, jota hän harrasti vapaa-aikanaan. Hän toimi muun muassa avustajana yliopiston sanomalehdessä.

Taylor näytteli Cambridgen yliopiston kuuluisassa amatööriteatterissa The Footlights Revuessa, jossa lahjakkaat opiskelijat pääsivät vuosittain esittelemään näyttelijän- ja käsikirjoittajan taitojaan. Sieltä hänet keksi BBC:n kykyjenetsijä – ei kuitenkaan näyttelijänä vaan käsikirjoittajana.

BBC:lle Taylor palkattiin käsikirjoittajaksi aluksi yhdeksi vuodeksi. Loppujen lopuksi hänen työsuhteensa BBC:llä kesti 36 vuotta, ja tänä aikana hän käsikirjoitti tuhansia ja myös tuotti lukuisia ohjelmia.

Taylor on kirjoittanut useita näytelmiä, joista kuuluisin on vuonna 1992 kantaesitetty *Kylmä murha (Murder by Misadventure)*. Se sai ensiesityksensä Vaudevillen teatterissa ja sitä esitettiin myös The Whitehall -teatterissa Lontoon West Endissä.

Edward Taylor asuu Lontoossa vaimonsa Susanin kanssa.

III DEKKARITIEDOTUS JA TEHTÄVIÄ

1. Dekkarin lajityypit

a) Arvoitusdekkari

Arvoitusdekkarin rikos on heti kirjan alussa tapahtuva murha tai ovela huijaus. Päähenkilönä on amatöörietsivä, jonka tutkimuksiin lukija ikään kuin pääsee mukaan ja saa syyllisestä samat vihjeet kuin etsiväkin. Usein arvoitusdekkarin tapahtumapaikkana on maaseutumiljöö ja yläluokkainen ilmapiiri, jonka asukkaita arjen askareet eivät paljon vaivaa. Kirjan juoni on kuin peli, jossa vastapelleina ovat rikollinen ja salapoliisi. Usein arvoitusdekkarin henkilöahmot ovat melko kaavamaisia – lukija ei monestikaan pidä rikollista kovinkaan vastenmielisenä, mutta toisaalta sympatiat eivät ole sen kummin uhrinkaan puolella. Syyllisen selvittyä salapoliisi kertoo tunnelman tiivistyessä esimerkiksi kirjastossa aukottoman päättelyketjunsä tuloksen. Nykyaikaisia esimerkkejä arvoitusdekkareista löytyy mm. amerikkalaisista oikeussalidraamoista.

b) Kovaksi keitetty dekkari (hard boiled)

Kovaksi keitetty dekkari ovat realistisia yhteiskuntakuvauksia; kovaotteinen, usein vähäpuheinen yksityisetsivä on tarinan sankari, ja hän on usein parhaimmillaan suurkaupungin vilinässä. Hyvä tarkoitus pyhittää etsivän joskus hyvinkin kovat otteet. Päällisin puolin kova ja kyyninen päähenkilö viljelee kuitenkin huumoria ja on yhteiskunnan vähempiosaisten puolella. Dekkarin lopussa rikollinen vangitaan joskus väkivaltaisenkin loppuratkaisun jälkeen ja etsivä palaa vanhoihin töihinsä.

c) Poliisiromaani

Poliisiromaanissa rikoksen tutkimuksen etenemistä kuvataan poliisin näkökulmasta. Siinä kuvataan realistisesti poliisin arkea, työtehtävät vaihtelevat lähiön perheriidoista katutappeluihin. Poliisiromaanissa niin poliisit, rikolliset kuin uhrinkin ovat tärkeitä: poliisin uran ja perhe-elämän yhteensovittaminen on vaikeata, rikollisenkaan ei ole täysin paha, vaan rikoksen polulle eksynyt tavallinen ihminen pelkoineen ja toiveineen.

d) Rikosromaani

Rikosromaanissa tarina kerrotaan rikollisen näkökulmasta. Rikoksen suunnittelu, valmistelu ja toteuttaminen kuvataan tarkasti, samoin henkilöahmot motiiveineen. Toiveena on, että lukija samaistuu rikolliseen niin perinpohjaisesti, että toivoo vilpittömästi hänen onnistuvan rikoksessaan ja harhauttavan poliisit.

e) Trilleri

Trilleri on usein kansainvälistä vakoilua, terrorismia tai esim. huumekauppaa kuvaava toimintajännäri.

Agentin vihollisena voi olla jokin suurvaltakoneisto tai suuruudenhullu terroristi, mukana kuvioissa voivat olla myös mafia tai biologiset aseet.

2. Yhdistä dekkarin lajityyppi ja kuuluisa dekkari/etsivä:

1. Arvoitusdekkari	A. Jussi Vares
2. Trilleri	B. Maria Kallio
3. Kovaksi keitetty dekkari	C. Hercule Poirot
4. Poliisiromaani	D. Raid
5. Rikosromaani	E. James Bond

Ratkaisu: 1C, 2E, 3A, 4B, 5D

3. Salapoliisiromaaneihin liittyviä käsitteitä

Monissa termeissä käytetään alkuperäistä (usein englanninkielistä) versiota. Päättele, mihin seuraavat käsitteet voisivat viitata:

1. Defective detectives
2. Dying message
3. HIBK (Had I But Known)
4. Kvinnodeckare/Frauenkrimi
5. Noir
6. Armchair detective
7. Procedural
8. Red herring
9. Watson
10. LSP (least suspected person)

Selitteet:

1. Etsivä, jolla on yksi tai useampi ruumiillinen vamma.
2. Uhrin juuri ennen kuolemaansa mumisema tai riipustama salaperäinen sana, jonka perusteella etsivä ja lukija yrittävät selvittää, miten se liittyy murhaajaan.
3. Jospa vain olisin tiennyt – keino, jolla kirjailija yrittää tehostaa minäkertojaa käyttävän dekkarin jännitystä.
4. Rikosromaani, jonka kirjoittaja/päähenkilö on nainen ja jonka näkökulma on (usein feministinen) naisnäkökulma.
5. Synkkä, realistinen yhteiskuntakuvaus, jossa hyvän ja pahan, oikean ja väärän erottaminen ei ole helppoa. Kohtaukset tapahtuvat usein yöllä, taustalla sateesta märkä asfaltti.
6. Sen sijaan, että tutkisi itse rikospaikkoja ja etsisi jälkiä, etsivä istuu ja pohtii murha-arvoitusta hänelle välitettyjen tietojen perusteella.
7. Tämä dekkarilaji edellyttää kirjailijalta hyvää poliisin arkityön tuntemusta sekä tietoa esim. dna-analyyseistä ja ruumiinavauksista, juonen kehittelyssä tarvitaan myös paljon tiimityötä, eri alan ammattilaisia.
8. Väärä johtolanka (red herring tarkoitti alunperin mätää kalaa, jolla saatiin metsästyskoirat kadottamaan seurattavaksi tarkoitettu hajujälki).
9. Mestari poliisin uskollinen ystävä, usein tarinankertoja, joka tukee etsivän työtä kysymyksillään ja ihailullaan.

10. Näkymätön, itsestään selvä henkilö, joka saattaa olla mukana koko juonenkehittelyn ajan ja paljastuu lopulta syylliseksi.

Pohdi parisi kanssa, löydätkö katsomistasi tai lukemistasi dekkareista esimerkkejä edellä olevista tapauksista – esim. LSP on erittäin tyypillinen hahmo Agatha Christien dekkareissa.

4. Yhdistä dekkarikirjailija ja hänen kirjoissaan seikkaileva etsivä toisiinsa laittamalla oikea numero viivalle

Seppo Jokinen	_____	1. Kurt Wallander
Leena Lehtolainen	_____	2. Hercule Poirot / Miss Marple
Henning Mankell	_____	3. Komisario Koskinen
Liza Marklund	_____	4. Harjunpää
Mika Waltari	_____	5. Kay Scarpetta
Reijo Mäki	_____	6. Christer Wijk
Enid Blyton	_____	7. Maria Kallio
Patricia Cornwell	_____	8. Jussi Vares
Arthur Conan Doyle	_____	9. Maigret
Matti Yrjänä Joensuu	_____	10. Mikael Blomkvist
Stieg Larsson	_____	11. Annika Bengtzon
Agatha Christie	_____	12. The Famous Five (Viisikko)
Maria Lang	_____	13. James Bond
Georges Simenon	_____	14. Sherlock Holmes
Ian Fleming	_____	15. Komisario Palmu

Oikea vastausrivi: 3, 7, 1, 11, 15, 8, 12, 5, 14, 4, 10, 2, 6, 9, 13

5. Mistä dekkarikirjailijat ovat kotoisin?

Useat edellisen tehtävän (tehtävä 4.) dekkarikirjailijoista ovat suomalaisia, mutta tiedätkö ketkä neljä heistä ovat ruotsalaisia? Ketkä kolme ovat englantilaisia, kuka heistä on skotlantilainen, kuka belgialainen ja kuka amerikkalainen?

Vastaukset: Ruotsista ovat kotoisin Liza Marklund, Stieg Larsson, Maria Lang ja Henning Mankell. Englannista tulevat Ian Fleming, Enid Blyton sekä Agatha Christie. Arthur Conan Doyle on kotoisin Skotlannista, Georges Simenon Belgiasta ja Patricia Cornwell USA:sta.

6. Omat dekkarisuosikit

Pohdittavaksi parin kanssa tai kirjoitettavaksi.

- a) Kenen kirjoja tehtävän 4. dekkarikirjailijoista olet itse lukenut? Keistä kirjailijoista/etsivistä olet kuullut?
- b) Kuka etsivistä on suosikkisi ja miksi?
- c) Valitse yksi tai muutama etsivä ja kerro hänestä/heistä tarkemmin.
- d) Melkeinpä kaikista näiden dekkarikirjailijoiden teoksista on tehty myös elokuvia/tv-sarjoja. Mitä niistä olet nähnyt? Mikä on suosikkisi?
- e) Onko joku dekkari, jonka olet sekä lukenut kirjana että nähnyt elokuvana? Kummasta pidit enemmän? Miksi? Mikä muuttuu kun kirjasta tehdään elokuva?

7. Haastattelu

Tehkää rikosromaanien lukijatutkimus. Haastattele eri-ikäisiä henkilöitä kotona ja koulussa parisi kanssa. Mitä rikosromaneja haastateltavasi on lukenut? Miksi hän lukee rikosromaneja? Milloin hän lukee niitä? Lukeeko hän saman kirjailijan kaikki teokset vai valitsee sattumalta lukemansa? Kiinnostavatko häntä enemmän kotimaiset vai ulkomaiset dekkarit? Keksikää itse lisäkysymyksiä ja kertokaa myös omista dekkarien lukutottumuksistanne.

Keskustelkaa luokan kanssa yhdessä havainnoistanne. Mitä johtopäätöksiä voitte tehdä haastattelujenne perusteella rikosromaanien lukemisesta ja lukijoista?

8. TV:n tarjonta

- a) Etsikää viikon televisio-ohjelmatarjonnasta salapoliisisarjat; mitä niistä katsotte säännöllisesti/satunnaisesti? Onko niitä jollain kanavalla enemmän? Mihin aikaan ne esitetään? Onko kotimaisia vai ulkomaalaisia enemmän?
- b) Mikä on tyypillistä saksalaisille/amerikkalaisille sarjoille? Löydätkö eroja pohjoismaalaisten ja brittiläisten sarjojen välillä?
- c) Löydättekö esimerkin trilleristä, rikosromaanista, poliisiromaanista, kovaksi keitetystä dekkarista ja/tai arvoitusdekkarista? Mistä dekkarityypistä olet itse eniten kiinnostunut, miksi?
- d) Valitse parisi/ryhmäsi kanssa viikon televisiotarjonnasta jonkin salapoliisisarjan jakso, jonka katsotte kotona. Millainen rikos on kyseessä ja mikä on sen motiivi? Miten rikoksen selvittäjä toimii ja kuka hän on? Millaisessa ympäristössä rikos tapahtuu? Miten loppuratkaisuun päästään? Kenen näkökulmasta tapahtumat kuvataan? Millainen uhri on? Kuvataanko rikollinen miellyttäväksi vai epämiellyttäväksi henkilöksi?

9. Abigailin tarina

- a) Lue Abigailin tarina. Kuka tarinan henkilöistä on mielestäsi eniten syyllinen? Miksi? Laita heidät järjestykseen syyllisyyden perusteella ja perustele valintasi.

“Once upon a time there was a woman named Abigail who was in love with a man named Gregory. Gregory lived on the shore of a river. Abigail lived on the opposite shore of the river. The river which separated the two lovers was teeming with man-eating alligators. Unfortunately, the bridge had been washed out. So she went to ask Sinbad, a riverboat captain, to take her across. He said he would be glad to if she would consent to go to bed with him preceding the voyage. She promptly refused and went to a friend named Ivan to explain her plight. Ivan did not want to be involved at all in the situation.

Abigail felt her only alternative was to accept Sinbad's terms. Sinbad fulfilled his promise to Abigail and delivered her into the arms of Gregory.

When she told Gregory about her amorous escapade in order to cross the river, Gregory cast her aside with disdain.

Heartsick and rejected, Abigail turned to Slug with her tale of woe. Slug, feeling compassion for Abigail, sought out Gregory and beat him brutally. Abigail was overjoyed at the sight of Gregory getting his due. As the sun sets on the horizon, we hear Abigail laughing at Gregory”

b) Samaan tapaan voit pohtia Kylmä murha -dekkarin henkilöitä: kuka mielestäsi on eniten syyllinen, kuka viattomin. Laita heidät järjestykseen ja perustele, miksi ajattelet näin.

IV KESKUSTELU- JA KIRJOITUSTEHTÄVIÄ ESITYKSEN JÄLKEEN

1. Arvostelu

Kirjoita arvostelu Kylmä murha -näytelmästä. Älä kertaa enää juonta, vaan valitse näkökulma, johon keskityt: näyttelijäsuoritukset, ohjaus, lavastus, äänitehosteet, kiinnostavuus, kenelle suosittelisit jne.

2. Pohdintaa teatteriesityksestä

- a) Kuka näytelmän hahmoista oli mielestäsi älykkäin/tyhmin/ilkein?
- b) Kuka näytelmän hahmoista oli mielestäsi eniten syyllinen? Miksi? (Katso kappaleen III tehtävä 9. edellä, Abigailin tarina)
- c) Osasitko odottaa lopputulosta vai yllättivätkö juonenkäänteet? Oliko juoni mielestäsi looginen?
- d) Valitse yksi näytelmän hahmoista ja kerro hänestä omin sanoin.

3. Teatteriesitys herättää tunteita

- a) Olitko ennen ollut teatterissa? Mitä mieltä olit teatteriesityksestä ja koko kokemuksestasi?
- b) Vertaa näytelmän katsomista teatterissa elokuvan katsomiseen elokuvateatterissa tai kotisohvalla. Mitä eroja tai yhtäläisyyksiä huomaat? Mikä teatterissa on vaikeampaa näyttelijöiden tai näytelmän toteutuksen kannalta?
- c) Minkälaisia tunteita koit esityksen aikana? Tunnista ja kirjaa ylös tunteitasi. Tunteita voi olla vaikkapa ilo, suru, hämmennys, viha, hellyys, rakkaus, pelko, ahdistus, vapautuneisuus, luottavaisuus...

d) Kavereiden kanssa vaihdetut mielipiteet ovat hieno lisä taide-elämyksessä. Keskustelkaa yhdessä esityksen herättämistä tunteista.

e) Menisitkö uudestaan teatteriin katsomaan jotain samantyyppistä näytelmää vai mieluummin toisenlaista? Perustele vastauksesi.

V TEATTERITEKNIikka, TIETOA JA TEHTÄVIÄ

Teatteritekniikka esityksessä voi pitää sisällään mm. lavastuksen, puvut, tarpeiston, kampaukset, meikit, valot, äänet, videoita, savua, tulta. Jokaista esitystä varten tämä kaikki suunnitellaan ja harjoitellaan sujuvaksi esitykseksi ensi-iltaan mennessä. Harjoituksia on 40 – 70, joista jokainen kestää n. 4 tuntia. Esitysten suunnittelussa, toteutuksessa ja näytösten yhteydessä työskentelee lukuisia teatterin ammattilaisia.

Lavastus on teatteriesityksen ympäristö. Sen suunnittelee lavastaja ja se voi olla hyvin pikkutarkka ja kuvaileva, tai koruton ja lähes tyhjä. Lavastus voi olla koko esityksen ajan sama tai se voi muuttua useaan kertaan kesken esityksen tai esimerkiksi kerran väliajalla. Perinteisen teatterin näyttämö on korkea; näyttämön yläpuolelle näyttämötorniin saadaan nostettua näkymättömiin mm. lavasteita ja valokalustoa. Esitys on kokonaisuus, jossa lavastuksen lisäksi mm. puvustuksella, valoilla ja äänillä on suuri merkitys halutun lopputuloksen luojana.

1. Tiedonhaku- ja pohdintatehtäviä teatteritekniikasta

a) Tutki teatterin nettisivuilta millaisia ammattihenkilöitä teattereissa on näyttelijöiden ja ohjaajien lisäksi. Onko sinun ammattialasi sellainen, jota teatterissa tarvitaan?

b) Miten teatterin ja elokuvan lavastaminen eroavat toisistaan? Voisiko teatterissa lavastuksen toteuttaa esimerkiksi tietokoneella?

c) Teatterin näyttämö on suhteellisen pieni, mutta korkea tila. Näyttämön pintaa voi usein säätää kokonaan tai osina eri korkeuksille. Pohdi, miten tuollaista tilaa ja mahdollisuuksia voi käyttää hyödyksi esityksissä.

d) Tutki Tampereen Teatterin nettisivuja ja laske montako eri näytelmää ja esitystä vuodessa on samalla näyttämöllä. Lavasteita on säilytettävä välillä muualla kuin näyttämöllä, joskus pitkiäkin aikoja. Pohdi mitä sellaiselta varastolta vaaditaan? (Esimerkiksi Tampereen Teatterin päänäyttämöllä on maan alla lavastevarasto, josta lavasteet kuljetetaan suurella hissillä näyttämölle. Lavasteiden rakennuspaikka on Hatanpään teollisuustalossa, joten lavasteiden kuljetuksessakin on otettava monta asiaa huomioon.)

2. Seuraa Kylmän murhan esitystä teatteritekniikan näkökulmasta

a) Hahmottuuko näytelmän ympäristö mielestäsi lavasteiden avulla helposti? Tekisitkö itse jotain toisin, jos olisit lavastaja?

b) Ovatko lavasteet mielestäsi aidon näköisiä vai kuvailevia? Ovatko ne yksityiskohtaisia vai pelkistettyjä?

c) Miten lavastusrakenteet on toteutettu? Pohdi miten ne on tehtävä ollakseen turvallisia ja toimivia. (Mm. liikuteltavuuden vuoksi lavasteiden alla on usein pyörät, lavasteet eivät saa kaatua tai pettää näyttelijöiden alla.)

d) Kylmän murhan lavastukseen kuuluu myös magiikan (taikatemppujen) käyttö. Mitä taikatemppuihin liittyviä keinoja huomaat esityksen aikana? (Esim. katoavia tai ilmestyviä tavaroita.)

- e) Miten kohtausten välillä hoidetaan lavasteiden vaihtaminen? (Liikkuvatko ne ylös ja alas vai sivusuunnassa? Näkyvätkö lavasteita liikuttavat näyttämömiehet yleisölle?)
- f) Miten valaistusta käytetään tunnelman tai ympäristön luomiseen? (Valoilla voidaan mm. rajata tilaa, korostaa tiettyä henkilöä tai toimintaa, häivyttää jotakin. Valaistus voi olla hämärä, kirkas tai jonkin tietyn värinen jne.)
- g) Millaiseen aikakauteen sijoitat esityksen puvustuksen perusteella? (Tarkemmin määrittelemätön nykyaika.)
- h) Mikä osuus mielestäsi äänillä ja musiikilla on tässä trillerissä?

VI NETTIVINKKEJÄ JA TEHTÄVIÄ

A Guide to Classic Mystery and Detection:

www.members.aol.com/MG4273/classics.htm (klikkaamalla search - komentoon 'Murder by Misadventure + Edward Taylor' näet lyhyen filmiklipin näytelmästä englanniksi. (A short preview of Clarkston Village Players production of Murder by Misadventure by Edward Taylor.)

Crime Writers Association of Great Britain:

www.thecwa.co.uk

Mystery Readers International:

www.mysteryreaders.org

Täältä löydät infoa lukupiireistä ja uutisia rikossarjoista sekä mm. Murder on the menu-ruokasivuston.

The Top 100 Hard-Boiled Characters of the Twentieth Century:

<http://www.thrillingdetective.com/trivia/triv211.html>

Monipuolinen sivusto, jossa paljon taustatietoa kuuluisista etsivistä, elokuvista ja tv-sarjoista. Tutustu yhteen kuuluisaan etsivään ja esittele hänet ryhmäsi muille jäsenille. Miksi kiinnostuit hänestä?

Suomen dekkariseura:

www.dekkariseura.fi

Kiinnostava blogi, keskustelua mm. nettidekkareista ja lukupiiristä, lehti "Ruumiin kulttuuri", Edgar nominees – Edgar Allan Poe – palkinnot kauhun ja dekkareiden alalta, kiinnostava "Ajankohtaista"-palsta.

London Theatre Guide:

<http://www.whatsonstage.com/london-theatre/>

Ota selvää, mitä West Endin teattereissa on ohjelmistossa tänä syksynä – meneekö siellä yhtään dekkaria? Mitä liput esitykseen maksavat?

Opettajien paketin lähteet:

Aleksis 8, äidinkieli ja kirjallisuus, uusi painos, Otava, 2005

Dekkarisankarit - kuka kukin on, BTJ Kirjastopalvelu Oy, 2006

Dekkarisarjat - kuka kukin on, BTJ Kirjastopalvelu Oy, 2006